

Prologas

Prancūzija, 1917 m. birželio 7 d., 3.10 val.

Naktis buvo šilta, vasariška, tyli, kaip tokioms naktims ir įprasta. Sprogimai nugriaudėjo netikėtai, jų kurtinamas dundesys lyg žaibas perskrodė orą ir žemę ir sukrėtė visas iškamtuotas kaukoles, visas sutrikusias smegenis tose kaukolėse, iškratė iš jų paskutines mintis. Nuo to dundesio vibravo ne tik ausų būgneliai, bet ir kepenys. Jis skverbėsi po oda, tarsi mėgindamas priversti kraują venomis ir arterijomis tekėti priešinga kryptimi, pasiekė miniatiūrinius, kempinę primenančius kaulų čiulpų kanalų. Nuo jo gniaužėsi širdys, lūžo dantys, o jis pats toliau aidėjo neuronuose ir ląstelių ertmėse. Tas triukšmas glemžėsi žmones, skandino juos savyje, plėšė į gabalus, kol visiškai ištirpdydavo. Jie tapo tuo triukšmu, o jis tapo jais.

Jie visi buvo prie to įpratę.

Londonė Nadina Veivni sėdėjo prie naktinio budėjimo stalo. Ji krūptelėjusi nubudo iš buko priešaušrio snaudulio ir, išgirdusi tolimus, prislopintus smūgius, dar nespėjusi susigaudyti, pagalvojo: *Ar jie jau čia? Cepelinai?* Pažvelgė aukštyn, o jos veidas buvo toks pat blyškus, kaip ir šalia stovinčios aliejinės lempos liepsna.

Iš gretimos patalpos bemat atbėgo Džina.

— Girdėjai? — sušnypštė ji.

— Taip, — atsakė Nadina, žvelgdama išplėstomis akimis.

— *Prancūzija!* — vėl sušnypštė Džina. — *Kažkoks galingas pabūklas!*

Tai pasakiusi, dingo iš tarpdurio.

Nadina pagalvojo: *Dievulėliau, kad tik ten nebūtų Railio.*

Kente dorai nespėjusi atsibusti Džulija Lokė atsisėdo savo lovoje, pamatė, kad atsidariusios spintelės durys, ir nieko nenutuokdama pagalvojo: *A... griauštinis.* Kai jos patikrinti atėjo chalatu vilkinti Roza, ji vėl kietai miegojo.

Lamanšo sąsiauryje bangos staiga metėsi į vieną pusę, paskui į kitą, nepaisydamos nei natūralaus potvynio ir atoslūgio judėjimo, nei vėjo.

Kalė uoste saujelė lėbaujančių jūreivių sustojo ir atsisuko pasižiūrėti, kas darosi.

Etaplyje* sargybinis pabudo taip smarkiai knaptelėdamas galva, kad jam pačiam pasirodė, jog ji tuoj atitrūks nuo kaklo.

— Nieko sau, — sumurmėjo kažkas. — Tikiuosi, čia mūsiškiai, ne jie.

Vos už dviejų pastatų griuvėsių šešiolikmetė keksė stabtelėjo ir susigūžė, jausdama, kaip daužosi ir dreba širdis. Nuo jos atšlijo ir parkrito niekieno neprilaikomas trisdešimt penkerių metų klientas, iš jo plūdo kraujas.

Kažkur už Paryžiaus iš savo namų išvarytas valstietis miegojo ant maišo ir nė nemanė atsibusti. Nesusivokiančios avys supanikavo, pradėjo lakstyti pirmyn atgal. Aviganiams tai nemaž nerūpėjo.

Vidury laukų styrojo pianinas. Jame žiojėjo skylė, jis buvo bepradedęs pūti, nes čia stovėjo nuo pat 1914 metų spalio, karo pradžios.

* Etaplis — šiaurės Prancūzijos miestas, Pirmojo pasaulinio karo metais tapęs didžiule Didžiosios Britanijos sąjungininkų armijos stovykla, vėliau — ligoninių miestu.

Miegoję rezervinės armijos kariai pabudo, sėdėjusieji prie sudrėkusių gorių pašoko iš savo vietų. Pakilusiuosius bemat žemyn pradėjo traukti jų bendražygiai, keikdamiesi ir patylomis šūkčiodami:

— Ei, netrizniok.

Australų pionieriai, kurie iškasė tunelius po vokiečių fronto linija ir į juos sukišo šešis šimtus tūkstančių svarų minų, išsiviepę rūkė. Gal ir nedžentelmeniška, bet karas yra karas, ir būtent *jie* pradėjo visa *tai*, pasinaudoję šlykščiomis nelegaliomis dujomis, o be to, kad ir kaip ten būtų, minos buvo veiksmingos, todėl tik tai dabar visiems ir rūpėjo.

Prie fronto linijos sąjungininkų kariai kartu su žemėmis tol ritosi tranšėjomis, kol tos žemės pagaliau juos sustabdė. Viršuje ratus suko varnėnų pulkas, dangaus žydrynėje primindamas mėlyną ūką. Apačioje išsilakstė riebios žiurkės.

Už niekieno žemės aukštyn skrido, o paskui žemyn smigo kareivių kūnai, kilo ir krito žemė, laidodama juos ir mirusius, ir gyvus.

Tada atsiliepė vokiečių artilerija, viskas dvigubai sustiprėjo, ir dar labiau, kol pasiekė proporcingai didėjančią begalybę, o Berlyne kareivių žmonos ir merginos atsitiesė nuo naktinio budėjimo stalų, prie kurių snaudė, ar nubudusios atsisėdo lovose.

Lokė su Pjurfojumi buvo tam pasirengę. Naktis dvelkė kažkuo, kas sakyte sakė, kad gresia kažkas... kažkas daugiau už įprastą purvą. Visi nežinia ko būdravo, todėl kai viskas prasidėjo, buvo sukrėsti, bet tai juk visada sukrėsdavo.

Lokė rūkė prie įėjimo į maišų pridengtą blindažą ir tyliai niūniavo paties sukurtą dainą apie šikšnosparnius.

Pasilypėjęs ant tranšėjos pakopos Pjurfojus žvalgėsi pro periskopą, galvodamas apie Einsvortą, Kaučą, Ferdinandą ir Daulandą, Daulando brolių ir Blumą, Atkinsą, Burdoką, Teilorą, Vesterį... ir visus

kitus. Jis kartojo jų vardus, visus vardus, kuriuos tik sugebėjo prisiminti, mėgino prisiminti vaikinų charakterio bruožus, veidus, balsus, krikšto vardus, jų įpročius, kaip jie mirė, kada ir kur.

Kai skersai kelio didingai išsiveržė minų serija, nuo sutrešusių medinių ir iš smėlio maišų padarytų lubų tiesiai ant rašomojo stalo, sukonstruoto iš dėžės, kurioje anksčiau buvo gabenama arbata, pradėjo trupėti nedidelės žemės nuošliaužos. Lokė stvėrėsi už galvos, alkūnėmis užsidengė ausis. Jis garsiai kažką sukomandavo, tada iškėlė aukštyr rankas ir metėsi tiesiai į tranšėją. Tuo tarpu Pjurfojus jau bėgo, laidydamas juokelius, plekšnodamas vyrams per nugaras.

Kai pasipylė atsakomoji artilerijos sviedinių papliūpa, vienas iš jų nurėžė dvidešimties pėdų ilgio užpakalinės tranšėjos sienos karštą. Pjurfojus, Lokė ir jų bendražygiai metėsi žemyn, tiesiai į savo pačių ištryptą purvynę, į tą šešių pėdų gylio užnuodytą rojų, kuris jiems buvo taip gerai pažįstamas, ir susigūžė už parapeto, kur buvo sąlyginai saugu, žinodami, kad tai, kas galėjo atsitikti blogiausia, vyko kaip tik dabar.

1 Skyrius

Londonas, prieš pat Kalėdas, 1907 metai

Diena buvo graži — idealiai baltas sniegas, akinamai mėlynas dangus, — kupina nevaldomo vaikiško jaudulio. Kensingtono soduose Nadinos Veivni pusbrolis Noelis mėtė sniego gniūžtes. Viena pataikė į mažesnę nepažįstamą berniuką; gniūžtė ištiško tiesiai šiam į skruostą. Berniukas išsižiojo, riktelėjo ir netekęs pusiausvyros tėsškėsi ant ne itin tvirto ledo, dengiančio Apvalųjį tvenkinį. Vaikas, — jo vardas buvo Railis Pjurfojus, — įlūžo, nes neatlaikė permatomas ledo sluoksnis, tačiau labai greitai iššoko, ėmė žiopčioti, purtytis nuo savęs ištižusią pliužą bei ledinį vandenį ir siautulingai juoktis. Noelis, vyresnysis vaikas, sutrikęs į jį spoksojo. Atokiau stovėjusi Nadina nusišypsojo. Jai patiko, kad berniukas juokėsi. Jau anksčiau jį buvo mačiusi parke. Jis nuolat visur karstydavosi, landžiodavo, rinkdavo įvairius daiktus. Kartą jiedu susidūrė akis į akį užsikorę į kaštoną, gilioje lapų tankmėje. Į plaukus jis kaip indėnų karys buvo įsikišęs balandžio plunksną. Tada berniukas irgi nusijuokė.

Žaklina Veivni, nepriekaištingai apsirengusi, aukštais skruostikauliais moteris, droviai suvokianti savo bohemišką natūrą, primygtinai reikalavo Railį eiti į jų namus, į šilumą, išdžiūti. Jie gyveno netoliese — išėjus pro parko vartus, tereikėjo pereiti Beisvoterio gatvę.

— Visi pas mus ateina, kai įlūžta, — paaiškino Žaklina, jiems taku skubant vartų link. — Arba kai sulyja. Mes esame pirmoji priebėga tiems, kas parke pakliūva į bėdą.